

Kavel Alpaslan: Nazilere kafa tutan Erzurumlu komünist!

Posted on 29/07/2017

Sosyalizmin tarihinde görkemli zaferler kadar, acıklı mağlubiyetler de var. Çoğu artık unutulmuş ve tozlu raflarda, ansiklopedi sayfalarında yerlerini almış durumda... Üstelik bu yenilgiler yanı başımızda, Yunanistan'da yaşanmasına ve bu savaşta komünistlerin yönetici kadrosunda yer alan pek çok Türkiye göçmeni Rum bulunmasına rağmen... İç savaşta Yunanistan Komünist Partisi (KKE) ve Geçici Demokratik Hükümet'in başında bulunan Erzurum doğumlu Markos Vafiadis de onlardan biri.

Hayatını şehirlerdeki yeraltı komünist örgütlenmelerinde, dağlarda, sürgünlerde, cezaevlerinde geçiren, Nazi işgalini savuşturan, ardından İngiltere, ABD destekli hükümet ve paramiliter güçleriyle çarpışan Vafiadis kimdir?

ERZURUM'DAN SELANİK'E YOLCULUK

Vafiadis, gençlik yıllarından itibaren Yunanistan'daki komünist örgütlenmelerin içinde yer aldı. 1906'da Erzurum'da doğan Markos, anne ve babasını üç yıl arayla yoksulluktan kaybetti. Çocuk yaşlarında, Erzurum'da tütün işçisi olarak çalışmaya başladı. Büyüdükten sonra mübadele yıllarında Selanik ve Kavala'ya -çoğu diğer Rum gibi- mülteci olarak yerleşti, diğer mülteci Rumların çoğu gibi tütün fabrikasında çalıştı. Çok geçmeden sosyalist mücadelenin Osmanlı'dan beri önemli merkezlerinden olan Selanik'te örgütlendi. 1930'lu yıllara damgasını vuran Ioannis Metaxas yönetimi pek çok komünist gibi Vafiadis'i de etkiledi. Bu dönemde yeraltı faaliyeti yürüten Vafiadis, ülkesi içindeki ikinci sürgününe, Limnos'un güneyindeki küçük bir adaya gönderildi.

Sürgün yerinden bir aydan kısa bir süre içinde kaçmayı başaran Vafiadis, soluğu partisinin Girit'teki yeraltı örgütünde aldı. Metaxas yönetimini devirme denemelerinin ardından Atina'da yakalanan Vafiadis için tekrar sürgün yolları gözüktü. Bu sefer Girit'in güneyinde bulunan küçük mü küçük Gavdos adasına gönderildi.

NAZİ İŞGALİ YILLARI

Çok geçmeden, Yunanistan Nazi işgaliyle karşı karşıya kaldı. Bu işgalin ilk zamanlarında (1941) Almanlar, cezaevlerindeki pek çok komünisti serbest bıraktı. Bu olay kimilerince, savaşın ilk yıllarında Almanya'nın Moskova'yla arasını bozmak istememesinden kaynaklıydı. Gavdos'tan kaçma planları yapmakta olan Vafiadis'in de böylece sürgünü sona erdi. Ancak bu son, Nazi işgaline karşı savaşın da başlangıcı anlamına geliyordu. Vafiadis, KKE'nin silahlı kanadı Yunanistan Halk Kurtuluş Ordusu'nun (ELAS) Makedonya (Yunanistan Makedonyası) sorumlusu olarak görev aldı ve işgal yıllarınca bu görevini sürdürdü.

Savaşın sonu Yunanistan için yeni bir trajedinin başlangıcı anlamına geliyordu. Vafiadis, 1983 yılında verdiği bir röportajda Stalin, Churchill ve Roosevelt arasında yapılan Yalta görüşmelerinde yapılan anlaşma sonucu Sovyetlerin, Romanya ve Bulgaristan karşılığında Yunanistan'a olan desteğini çektiğini söylemekte. İspanya İç Savaşı'nda yaşananların bir benzerinin yaşanmasıyla beraber Yunanistan ve Vafiadis için çetin iç savaş yılları kaçınılmazdı. Üstelik savaş yalnızca alanda düşmanla değil, parti içinde de sürmekteydi.

EDİRNELİ ZAKHARIADİS'LE SÜRTÜŞME

Vafiadis, parti içinde kendi gibi Rum olan Edirne doğumlu, en az Vafiadis kadar ilginç bir hayatı olan Zakhariadis ile sık sık karşı karşıya geldi. KKE Genel Sekreteri olan Zakhariadis de mübadele öncesinde İstanbul'da uzun bir süre işçi sınıfı içinde örgütlenmelerde bulunmuş, sosyalist mücadeleyle burada tanışmıştı. Zakhariadis ile askeri konularda anlaşmazlıklar yaşansa da Vafiadis iç savaş sırasında KKE tarafından kurulan, halk arasında 'dağların hükümeti' olarak bilinen geçici hükümete savaş bakanı ve başbakan olarak atandı. 1940'ların ve iç savaşın sonuna doğru Yugoslavya'nın gerillalara sınırlarını kapatması sonucu yaşanan geri çekilme sürecinde Vafiadis-Zakhariadis çatışması şiddetlenmeye başladı. Partiden Zakhariadis tarafından ihraç edilen ve Sovyetler'e sürgün olarak giden Vafiadis yıllar sonra bu anı, 'Benim için katlanılması en zor olan şey, Yunanistanı Tito ve İngiliz ajanı olma suçlamalarıyla terk etme durumunda kalmamdı' sözleriyle açıkladı.

SÜRGÜNDEN DÖNÜŞ

Savaşın KKE açısından yenilgiyle sonuçlanmasının ardından pek çok Yunan komünist Sovyetler'e göç etmek zorunda kaldı. Ancak Vafiadis'in durumu biraz daha farklıydı. Partiyle olan gerilim nedeniyle Sovyetler'de de sürgün edildi. Hayatının 35 yılını Ural dağlarının eteklerinde saatçilik yaparak geçirdi. Stalin döneminin sona ermesiyle birlikte partiyle arasındaki soğukluk da büyük ölçüde giderildi. Ancak Vafiadis ülkesine ancak 1983'te dönebildi. Döndüğünde aktif siyasi hayatını yavaşlatmasına rağmen, Panhellenik Sosyalist Hareket (PASOK) ile hareket etti.

Ölümünden iki yıl önce Yunan parlamentosuna onursal olarak PASOK'tan seçilen Vafiadis, hayatının son dönemini Sakız adasında geçirdi. Vafiadis, iç savaşın Aris Velouchiotis gibi 'karizmatik' kahramanlarından olamadı belki ama mücadeleye adadığı hayatıyla sıkı bir sosyalist geleneği ve muhalefeti bulunan bu ülkeye önemli bir miras bıraktı.

Kaynaklar

1) <https://www.marxists.org/subject/stalinism/origins-future/1983mv.htm>

2)
http://www.academia.edu/13059706/Yunanistan_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1_ve_Sonras%C4%B1ndaki_Geli%C5%9Fmeler

3) https://www.revolvy.com/topic/Markos%20Vafiadis&item_type=topic

4)
<http://www.nytimes.com/1986/10/19/world/odysseus-of-the-greek-left-feels-back-in-my-element.html?pagewanted=all>

5) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/2065/21433.pdf>

6)
https://books.google.com.tr/books?id=r-VXCgAAQBAJ&pg=PA140&lpg=PA140&dq=markos+vafiadis&source=bl&ots=drGUd2v0Qe&sig=kLRBjpLLjIXnmAKw7fQPp2zhsLw&hl=en&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwjM58Oe_Z_VAhVISRoKHd5WBzcQ6AEIXjAJ#v=onepage&q=markos%20vafiadis&f=false

Kaynak: gazeteduvar.com.tr